

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Notatka ze spotkania Grupy Tematycznej ds. Inteligentnych Wiosek (*Smart Villages*) w dniu 5 grudnia 2018 r. w Brukseli

Piątego grudnia 2018 w Brukseli odbyło się szóste spotkanie grupy tematycznej ds. Inteligentnych wiosek (IW). Organizatorem spotkania był Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci Rozwoju Obszarów Wiejskich (ENRD). Spotkanie zgromadziło przedstawicieli kluczowych podmiotów zainteresowanych rozwojem obszarów wiejskich z większości państw Unii Europejskiej.

Jak wspominał w swoim wprowadzającym wystąpieniu Paul Soto (prezentacja w załączeniu) z punktu kontaktowego ENRD, celem kolejnego spotkania było wsłuchiwanie się w oczekiwania i możliwe zastosowania praktyczne dla nowej idei jaką jest koncepcja inteligentnych wiosek. Jak podkreślił, przed rokiem 2018 dyskusje o inteligentnych wioskach odnosiły się do tej koncepcji na poziomie europejskim i poszczególnych państw członkowskich. W roku 2018 prace grupy tematycznej i Europejskiej Sieci Rozwoju Obszarów Wiejskich skupiały się na tym, jak można wspierać to podejście i jak praktycznie rozwijać inteligentne wioski. Praktyczne wspieranie „inteligentnych wiosek” nie jest łatwe, bo wiele nie zostało jeszcze w tym podejściu zdefiniowane, rodzi się też wiele pytań, co jest adekwatne z perspektywy poszczególnych instytucji i państw. Z perspektywy europejskiej najbardziej interesujące jest oczywiście znalezienie miejsca dla inteligentnych wiosek w tworzących się właśnie politykach wobec obszarów wiejskich. Praktyka pokazuje jednak nawet na obecnym etapie ogromną atrakcyjność tego przesłania, o czym świadczy wielkie zainteresowanie szczególnie w mediach społecznościowych i przyłączanie się coraz nowych inicjatyw ze wszystkich regionów.

Celem szóstego spotkania była również wymiana pomysłów na to, w jaki sposób unijne instrumenty polityczne mogą wspierać inteligentne wioski teraz i w przyszłości, ze szczególnym uwzględnieniem podejścia LEADER, Działania „Współpraca” i przyszłych strategii cyfrowych.

Poza wystąpieniem Paula Soto, program spotkania obejmował wystąpienia i dyskusje wokół następujących tematów:

- **Przegląd instrumentów polityki wspierających inteligentne wioski**, (prezentacje przedstawicieli Komisji Europejskiej, Stefana Ostergarda i Karoliny Jasińskiej reprezentujących Dyrekcję Generalną ds. Rolnictwa. W swoim wystąpieniu podkreślili oni, że Inteligentne wioski zostały wprost wymienione w projekcie działań w rozszerzonym Działaniu „Współpraca”, w ramach którego jednym ze wskaźników rezultatu wymienia się liczbę obszarów których społeczności zostały objęte działaniami (*jeszcze niedoprecyzowanymi strategiami*) na rzecz inteligentnych wiosek. Przedstawiciele Komisji Europejskiej odnieśli się również do relacji pomiędzy działaniem LEADER a inteligentnymi wioskami. Podkreślili oni, że z jednej strony

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Inteligentne wioski mają wykorzystywać dotychczasowe struktury, ale nie powielać działań, które już dzisiaj istnieją.

- **Analizę relacji podejścia LEADER / RLKS oraz inteligentnych wiosek na podstawie lokalnych grup działania z Irlandii** kontynuowali Gabriel O'Connell z Lokalnej Grupy Działania „Monaghan” z Irlandii oraz Eamon O'Hara reprezentujący ECOLISE. Podkreślali konieczność prostego mechanizmu, aby nie komplikować, a ułatwić potencjalnym zainteresowanym wdrażanie nowych rozwiązań dla wsi. Wielkie doświadczenia Irlandii we wdrażaniu podejścia LEADER wskazują na konieczność wykorzystania lokalnych grup działania do nowego podejścia. Leader nie ma polegać na przekazywaniu grantów, ale na kompleksowych działaniach rozwojowych i budowaniu relacji rozwojowych. Eamon O'Hara, reprezentujący organizację „ekologiczne” i „prośrodowiskowe” mówił o zasadach Inteligentnych wiosek, wskazując, że koncepcja ta sama w sobie ma wielki potencjał i może być inspiracją dla wielu społeczności. Wskazał na analogię dla doskonale sprawdzających się inicjatyw „inteligentnych miast”. Jego zdaniem podejście daje szansę powrotu do podejścia holistycznego, które jest niezbędne wobec wyzwań środowiskowych np. związanych z zakładanym całkowitym zaprzestaniem emisji gazów cieplarnianych przed rokiem 2050.
- **Relacje pomiędzy obecnym i przyszłym działaniem „Współpraca” i koncepcją inteligentnych wiosek przedstawili:** Alistair Prior ze Szkockiej Sieci na Rzecz Obszarów Wiejskich (Scottish Rural Network) oraz Mark Redman, wykorzystujący nie tylko doświadczenia z Rumunii. Doświadczenia szkockie wskazują na duże przywiązanie społeczności lokalnych do działań oddolnych. Działanie IW winno być realizowane w skali adekwatnej do oczekiwań lokalnych społeczności. Mark Redman w niezwykle interesujący sposób ([polecam jego prezentację](#)) przedstawił warunki, w których podejście Inteligentne Wioski może okazać się przydatne i wnieść nową jakość dla obszarów wiejskich. Jednym z warunków jest, jego zdaniem, aby nie zakładać, że skorzystają z niego już istniejące struktury, aby realizować już istniejące zadania. Trzeba wyjść poza dotychczas realizowane projekty i poza dotychczasową grupę interesariuszy.
- Louis Mahy z Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa oraz Katharine Willis z Uniwersytetu w Plymouth w Wielkiej Brytanii zaprezentowali relacje **inteligentnych wiosek do** szeroko rozumianych **strategii cyfrowych**. Louis Mahy zajmujący się kwestiami cyfryzacji przedstawił relacje (slajd 5) pomiędzy Wspólną Polityką Rolną (WPR), Programem Cyfrowa Europa, programami naukowymi (jak Horyzont Europa) poprzez plan strategiczny przyszłej WPR i miejsca w nim upowszechniania wiedzy i innowacji w rolnictwie (AKIS) i wreszcie strategii inteligentnych specjalizacji, aby wreszcie dojść do upowszechnienia na wsi internetu szerokopasmowego, co w pełni umożliwi wykorzystanie podejścia IW z wykorzystaniem w tym procesie Grup Operacyjnych na rzecz innowacji w odnowionym i poszerzonym działaniu Współpraca.
- **Projekty Smart Villages**
  - Marcos Nogueira z Portugalii przedstawił przykład projektu Sieci Inteligentnych Wiosek w Alentejo, który skierowany był głównie dla włączenia społecznego osób

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

starszych, ale przy okazji wykorzystano szereg innowacji cyfrowych w zakresie zdrowia, komunikacji społecznej.

- Innowacyjne ekosystemy, połączone z nowoczesnym planowaniem lokalnym przedstawił Jorge Fernández de Caleyá z Hiszpanii.
- Sami Tantarimäki z Finlandii przedstawił zrealizowany w tym kraju konkurs na najbardziej inteligentną wioskę, połączonej z akcją edukacyjną i promocją najlepszych praktyk.

Podsumowanie

Wielu dyskutantów podkreślało, że podejście IW to coś, co inspiruje do nowych inicjatyw. Brakuje dookreślenia i ujednoczenia zasad na poziomie europejskim. Powtarzane wielokrotnie przez przedstawicieli Komisji Europejskiej, że jest to podejście niezwykle otwarte i wiele zależy od państw członkowskich, niesie ze sobą tyle szans i możliwości, co zagrożeń. Podkreślano również, że kwestie cyfrowe w „inteligentnych wioskach” nie są najważniejsze, znacznie ważniejsze jest „*smart*” (które w języku angielskim niesie ze sobą nieco szersze znaczenie niż tylko „inteligentne”, bo także oznacza mądre). Generalnie IW mają sprowadzać się do lepszego wykorzystania lokalnych zasobów przy pomocy nowoczesnych, głównie cyfrowych rozwiązań. Jak podkreślano wielokrotnie, również w tym podejściu kluczowi są i będą ludzie, którzy zechcą je wdrażać. Oczywiście naturalna baza dla podejścia IW jest program LEADER i tysiące funkcjonujących w Europie lokalnych grup działania, chociaż głosy o stawianiu znaku równości lub wręcz powierzeniu wdrażania inteligentnych wiosek lokalnym grupom działania spotykały się ze stanowczym sprzeciwem wielu uczestników. Inteligentne wioski mają być może być pomostem pomiędzy innowacyjnymi działaniami wdrażanymi dotychczas w ramach innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, transferem wiedzy i innowacji oraz strukturami takimi jak lokalne grupy działania, ale ukształtowanie tych relacji wymaga kompromisów zarówno na poziomie „Brukseli” jak i poszczególnych państw członkowskich.

John Grieve, przedstawiciel punktu kontaktowego ENRD podkreślił, że jeżeli potraktuje się IW jak działanie w ramach LEADER-a to będzie oznaczało porażkę tego podejścia. Trzeba raczej zostawić to podejście jako sposób działania i podkreślić różnice pomiędzy IW a LEADER-em, tak aby szczególnie lokalne społeczności zrozumiały różnice i wartość dodaną szerszego spojrzenia i wykorzystania zupełnie nowych instrumentów jakie dają IW (SV). Padały również głosy, że w ramach inteligentnych wiosek należy włączyć całe społeczności lokalne. Często wymyślane są podejścia i działania np. dla rolników bez ich bezpośredniego udziału.

Na kolejne spotkanie zaproszeni zostaną przedstawiciele OECD którzy przygotowują własne analizy i rekomendacje.

Wydaje się, że w Polsce jeszcze zbyt mało osób, organizacji i instytucji włącza się w kreowanie tego podejścia. Coraz bardziej potrzebne jest zorganizowanie spotkania o charakterze warsztatowym

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

z reprezentantami różnych środowisk i resortów, które wypracuje polskie podejście do inteligentnych wiosek.

Prezentacje dostępne są pod adresem: https://enrd.ec.europa.eu/news-events/events/6th-meeting-thematic-group-smart-villages_en.

06 marca 2019 r. (także w Brukseli) odbędzie się siódme spotkanie grupy tematycznej ds. inteligentnych wiosek.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Institucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Tłumaczenia stosowanych przez prelegentów pojęć i tytułów projektów zostały dokonane przez autora notatki.

Notatkę sporządził: Ryszard Kamiński, Prezes Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Udział pana Ryszarda Kamińskiego w spotkaniu finansowany był ze środków Jednostki Centralnej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Udział pana Ryszarda Kamińskiego w spotkaniu finansowany był ze środków Jednostki Centralnej Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

